

зовнішності у наслідок захворювання.

Для зовнішнього вигляду людини, його елементів і ознак характерні такі властивості як індивідуальність (неповторність), відносна стійкість (незмінюваність), здатність відображатися в матеріальному середовищі. Відомо, що саме це є методологічними передумовами криміналістичної ідентифікації.

Кожна людина має тільки їй притаманну сукупність ознак, яка індивідуалізує її зовнішній вигляд. Попри те, що впродовж життя він змінюється під впливом різноманітніших чинників (хвороби, травми, старіння), однак індивідуальна сукупність зовнішніх ознак залишається майже незмінною.

Для розшуку та ідентифікації особи має значення частота, з якою зустрічаються певні ознаки. Чим рідше спостерігається ознака, тим вища її ідентифікаційна цінність.

Стосовно супутніх ознак доречно зауважити, що компоненти екіпірування людини (одяг, прикраси тощо) замінні, а отже не відіграють самостійної ролі в ототожненні особи. Тому їх називають також побічними, додатковими, допоміжними.

З огляду на розв'язання ідентифікаційних завдань щодо ототожнення особи, яка вчинила злочин або безвісно зникла, її особливі прикмети, до яких належить і татуювання, є найбільш цінними та інформативними з-поміж інших ознак зовнішності людини. За допомогою криміналістичного дослідження змісту татуювань можна отримати також певну інформацію про властивості особи її носія.

Отже, криміналістична габітологія має важливе значення в боротьбі зі злочинністю. Положення цієї галузі, розроблені методи, засоби використовуються для розшуку живих осіб, передусім злочинців під час розслідування злочину, безвісти зниклих людей, що нерідко стають жертвами злочинів, ідентифікації живих осіб, невпізаного трупа.

Одержані за допомогою методів і засобів криміналістичної габітології дані використовуються для побудови версій, планування розслідування кримінальних правопорушень.

Гергелійник В.В.

СУЧАСНІ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На сьогоднішній день, завдяки науково-технічному прогресу, з'явилися технічні засоби, які активно використовуються в судово-експертній діяльності.

При проведенні експертних досліджень широко використовується судово-дослідницька фотографія. Спеціальні методи фотозйомки в лабораторних умовах (мікрофотографічне дослідження, фотографічна зміна контрастів, кольороподіл і кольорова трансформація, фотозйомка в невидимих променях спектра та ін.) розширюють пізнавальні можливості

людини та дозволяють виявляти нові ознаки і властивості об'єктів, які неможливо побачити при звичайному візуальному сприйнятті.

Фотографічна зміна контрастів широко застосовується при техніко-криміналістичному дослідженні документів. При цьому використовуються: ефект контрасту за яскравістю (у одноколірних об'єктів за світлістю, що виникає в результаті неоднакового відбиття світла або нерівномірності освітлення), ефект контрасту за кольором (відмінності об'єктів чи їх частин за кольором), тіньовий контраст (виникає за рахунок тіней, які утворюються від нерівностей поверхні об'єкта).

Виявлення невидимих об'єктів може бути проведено шляхом фотографування з використанням мікроскопа. Мікрофотографія – це фотозйомка, що застосовується для виявлення мікроструктури і мікрорельєфу досліджуваних об'єктів. Спеціальні методи фотозйомки в лабораторних умовах (мікрофотографічне дослідження, фотографічна зміна контрастів, кольороподіл і кольорова трансформація, фотозйомка в невидимих променях спектра та ін.) розширюють пізнавальні можливості людини та дозволяють виявляти нові ознаки і властивості об'єктів, які неможливо побачити при звичайному візуальному сприйнятті.

Також використовується багато фізичних та фізико-хімічних методів встановлення слабовидимих і невидимих текстів. При дослідженні «згаслих» текстів застосовуються такі методи, як фотозйомка видимої та інфрачервоної люмінесценції, кольоророзрізнення, дифузно-копіювальний та адсорбційно-люмінесцентний методи. Слабовидимі штрихи можуть бути прочитані за допомогою світлофільтрів, які посилюють контрастність тексту. В лабораторних умовах застосовують опромінювання документа за допомогою лазера і спостереження люмінесценції за допомогою електронно-оптичного перетворювача.

В останні роки в експертних підрозділах усе частіше застосовують сучасні прилади для дослідження документів. Замість старих приладів типу «Каппа» і «Таран 3М» з'являються нові – «Regula», «Вілдіс», «Спектр-Експерт» тощо.

У Державному науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі МВС України для дослідження документів успішно використовується програмно-апаратний комплекс (ПАК) «ТЭД-34», розроблений РТФ НТУУ «КПІ». Цей комплекс призначений для забезпечення оптичних криміналістичних досліджень документів.

На даний час існують методи, які не пошкоджують або руйнують об'єкти дослідження, що дозволяє зберегти надані об'єкти для подальших видів експертного дослідження. Одним з таких методів є застосування системи оптичної візуалізації RUVIS. Система оптичної візуалізації RUVIS використовує технологію формування зображення за відбитим ультрафіолетовим випромінюванням, відому під аббревіатурою RUVIS, щоб визначати місцезнаходження на більшості непористих поверхонь прихованих слідів пальців, які є невидимими для неозброєного ока. При цьому не потрібне попереднє застосування порошків, хімікалій або обробки

окурюванням. На відміну від систем, що використовують спеціальні джерела світла й лазери, прилади RUVIS не залежать від навколишнього освітлення й можуть використовуватися в різних умовах – при денному світлі або в повній темряві, у закритому приміщенні або на відкритому повітрі.

На сьогодні ринок біометрії переживає бурхливий розвиток. Наполегливо ведеться пошук нових методів з метою більш ефективного розслідування кримінальних правопорушень. Так, розроблено електрооптичний метод отримання зображення поверхні пальців рук людини. Технологія методу ґрунтується на використанні спеціального електрооптичного полімерного шару, який випромінює електромагнітні хвилі, коли палець прикладений до сканера. Такий сканер дозволяє отримувати тривимірне зображення папілярного візерунку пальців рук людини.

Найбільш складним дослідженням є ідентифікація вогнепальної зброї за стріляними кулями та гільзами. Порівняльне дослідження слідів на кулі (гільзі), виявлених на місці події, та слідів на кулі (гільзі), отриманих експериментальним шляхом, провадиться шляхом співставлення за допомогою порівняльного мікроскопа (МСК-1, МС-51 та ін.) і за збільшеними фотознімками. Для отримання фотографічного зображення розгортки кулі зі слідами нарізів каналу ствола використовуються спеціальні пристрої оптичного фотографічного розгортання (наприклад, прилад РФ-4). При такій зйомці на фотознімку отримується послідовно розгорнуте зображення циліндричної поверхні кулі.

Отже, на сучасному етапі розвитку науки і техніки існує дуже широке коло технічних засобів, які в свою чергу сприяють розслідуванню кримінальних правопорушень.

Голікова Т.Д., Колонюк В.П., Форіс Ю.Б.

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА У НОВОМУ КПК УКРАЇНИ І СИСТЕМНА МОДЕЛЬ «ЧОРНИЙ ЯЩИК»

За планом КНДІСЕ проводиться науково-дослідна робота за темою 1/3-13 (1/2-13) «Теоретичні та методичні засади призначення судових експертиз у кримінальних справах» (науковий керівник – Голікова Т.Д., відповідальний виконавець – Колонюк В.П., виконавець – Форіс Ю.Б.). В рамках цієї НДР проводиться системний аналіз призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях.

Модель відображає об'єкт у певному стані, при певних умовах, в певному середовищі, враховуючи специфіку цілей і суб'єкта моделювання. При використанні моделі типу «Чорний ящик» [1, 2] можна проілюструвати деякі особливості регулювання чинним КПК України судово-експертної діяльності в кримінальному процесі.

Формальна модель типу «Чорний ящик» являє собою прямокутник, що означає систему. Він обмежений границями, стрілками зображено входи (вхідні величини) та виходи (вихідні величини) системи. Входи – це те, що система використовує для своєї діяльності, з чим вона працює і що